

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Борян Георгиев Янев

Филологически факултет, ПУ „Паисий Хилендарски”

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научната степен 'доктор'

в област на висше образование – 2. Хуманитарни науки
професионално направление – 2.1. Филология
докторска програма – *Германски езици (английски език)*

Автор: *Мариана Славева Гоцева*

Тема: **THE IMPACT OF CERTAIN CONTEXTUAL FACTORS ON ADULT LEARNERS' ATTAINMENT IN IMPLICIT, EXPLICIT KNOWLEDGE AND PROFICIENCY IN ENGLISH AS A SECOND LANGUAGE** (*РОЛЯТА НА НЯКОИ КОНТЕКСТУАЛНИ ФАКТОРИ ПРИ УСВОЯВАНЕТО НА ИМПЛИЦИТНИ И ЕКСПЛИЦИТНИ ЗНАНИЯ И ОВЛАДЯВАНЕТО НА АНГЛИЙСКИ КАТО ВТОРИ ИЛИ ЧУЖД ЕЗИК*)

Научни консултанти: доц. д-р Борис Наймушин, проф. д.ф.н. Мария Грозева-Минкова

Със заповед № 3-РК-278 от 22. 05. 2017 г. на Ректора на НБУ съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на споменатия по-горе дисертационен труд.

Автор на изследването е Мариана Гоцева – докторант на самостоятелна подготовка към департамент „Романистика и германистика” в Нов български университет.

Представените материали позволяват изготвянето на становище по конкурса, но не са представени текстовете на посочените четири публикации в автореферата (затова няма да бъдат коментирани в настоящото становище), от заглавията на които обаче е видно, че са по темата на дисертационния труд.

Цялостното впечатление от представената дисертация е, че е разработен актуален в научно и научно-приложно отношение труд. Докторантката е изпълнила в много добра степен конкретните задачи, които си е поставила, познава състоянието на разработения проблем и проявява нужната изследователска аналитичност, за да онагледява изказаните хипотези. Избраната изследователска методика е позволила да се постигне поставената цел и да се получи задоволителен отговор на решаваните в разработката й задачи.

Представеният дисертационен труд, възлизащ на 180 нестандартни компютърни страници, е с подчертан интердисциплинарен характер и е посветен основно на макроконтекстуалните фактори, влияещи върху овладяването на английския език като втори или чужд в условията на билингвизъм или своеобразна индивидуална социолектна диглосия. Наред с това

авторката разглежда в нужната задълбоченост същността на имплицитните и експлицитните форми на езикоусвояване и последващите ги прилежащи знания като гарант за наличието на необходимата по стандарт езикова компетентност. На фона на ясно изразените работни хипотези и поставените задачи изследването се фокусира върху изясняване на два основни проблема с подчертан психолингвистичен и лингвокогнитивен характер – 1. *Ролята на ен-веронменталистичните фактори при усвояването на английския като втори или чужд език в чуждоезиковото обучение в неанглоезични страни* и 2. *Съпоставката между начините на усвояване на втори език в страни, в които той се изучава като чужд, или в такива, където функционира като втори чужд. Убедителност на тези централни параметри на изследването дава фактът, че чуждият език най-често е обект на изучаване в границите на националната държава и често не попада в параметрите на интегративното обучение.*

В организационно отношение работата е композирана в 5 глави, заключителна част, библиография и приложения (налична е и необходимата ориентиловъчна легенда). Тук бих направил някои чисто структурни предложения (първа глава да се преформулира на *Увод*, в останалите четири да настъпи лека реорганизация с оглед логиката на изложението и възприемането на текста), но ще ги спестя, тъй като това е разговор за вътрешна защита, на която не успях да участвам пълноценно.

Изследователската логика е последователна във всички части на дисертационния труд и отговаря на формулата **имплицитно езиково знание** $\sim$ *изучаването на английски език започва в периода на границата между предучилищния и началния училищен етап, но е втори официален език в страната* и **експлицитно езиково знание** $\sim$ *изучаването на английския език е в рамките на чуждоезиковото обучение в неанглоезична социална среда*. Тази логика е следвана и при изготвянето на тестовете, върху които е изградената експерименталната част от работата. Много добро решение е въвеждането на стандартни тестове за оценка на нивото на езикова компетентност. Те служат като своеобразен коректив в правилното тълкуване на резултатите.

В проведеното експериментално изследване (върху 103 пълнолетни респонденти) е въведена и контролна група (от англоговорещи). Тя е базата за сравнение на резултатите от група 1. *Участници от страни, в които английският се изучава от ранна детска възраст и е втори официален език*, и група 2. *Участници от страни, в които английският е втори чужд език*. На базата на целевите групи авторката е изказала четири логични изследователски хипотези с добре формулирани въпроси към всяка от тях.

За изготвянето на дисертационния труд е използвана теоретична база от различни хуманитарни науки (спорен и по-трудно доказуем е терминологично въведеният *етнокултурологичен* апарат?), като водеща и с основание е психолингвистичната. Гоцева използва

надеждна методология с необходимите квалитативни маркери на дескриптивната статистика, факторния анализ, клъстър-анализа и др. Всички те дават основание резултатите и показателите да бъдат правилно разтълкувани и да се направят правдиви заключения. Още повече че на базата на тях дисертантката прави много разумни предложния, отнасящи се към методиката на чуждоезиковото обучение в България.

Тук е мястото да подчертая, че и посветените части от работата за мястото на методиката на чуждоезиковото обучение, сведенията за същността на приложната лингвистика, психологията, невропсихологията, психолингвистиката и когнитивната лингвистика, макар и да изглеждат малко самоцелни и да излагат популярни факти, кореспондират добре със замисъла на докторския труд и задачите, на които се търси отговор чрез прегледа на емпирията. Тези части са важни и с оглед на едно бъдещо публикуване на работата, за да я направи достойно не само на тесни специалисти.

Независимо че намирам пета глава за най-приносна по отношение на представения дисертационен труд, не мога да не изкажа задоволството си от представеното във втора глава. Оценявам високо теоретичния ѝ характер и задълбоченото представяне (а и анализиране) на релевантни спрямо задачите на дисертационния труд постановки относно теорията на универсалната граматика и водещи бихейвиористични теории като социокултурната теория на Торн, езиково-социализационната на Даф, лингвокогнитивната (психокогнитивната) на Пи-аже, Лонг, Даути и др. В тази глава дисертантката ясно диференцира контекстуалните макро- и микрофактори за билингвален анализ (поглеждайки ги и през социална перспектива – като *обществени, домашни и училищни /образователноинституционални/*) и анализира феномена „входящ език“ като нативистична величина с ключова роля за провеждане на дисертационното изследване. Изложеното във втора глава кореспондира с позициите на неохумболтианството и Хипотезата за лингвистичната относителност, които е добре да бъдат включени в бъдещи изследвания по темата и едно публикуване на дисертацията. Авторката се спира детайлно все пак на феномена „културно сходство“ (Шуман), както и на Хипотезата за критичния период (по Бърдсонг). Въпреки това проведенният експеримент в пета глава ни предлага интересни, но някак си очаквани за лингвиста наблюдения, че началната възраст не е от особено значение (въпреки че е основен контекстов фактор и се потвърждава като такъв) – особено в страни, където английският език е втори официален език.

Трета глава е също с по-теоретичен характер и разкрива същността на няколко психолингвистични дихотомии: *имплицитно – експлицитно* знание; *имплицитно – експлицитно* изучаване на чужд език и др., които кореспондират със замисъла на разработените тестове и набелязаните цели в резултат на тяхното анализиране. Намесени са факти от когнитивната неврология, която обвързва поставените задачи в дисертацията с функционалните особености за вътрешната и външната оперативна памет на мозъка.

Четвърта глава има технологичен характер и в нея са описани конкретните методи на работа, тестовете, дадена е информация за всички използвани материали, участниците и др. Тази глава ни въвежда към експерименталната част от изследването – 5. глава, в която е анализиран и описан собственият емпиричен материал с помощта на специална софтуерна програма, използвана в социалните науки за количествен анализ. От статистическите данни таблиците и диаграмите, съпътстващи анализите, ясно личат основанията за направените от Гоцева изводи. Авторката е прогнозирала и бъдещите си научни занимания в проблематиката, които силно се надявам да осъществи. Две от направените хипотези са напълно потвърдени, а другите две – частично. От съществена важност се оказва характерът/ видът на входящия език, резултатите от клъстър-анализа, както и стойностите в резултатите от металингвистичния тест, който има ключова роля. Водещи фактори са продължителността на престоя в англоезично пространство, както и продължителността на изучаването на английския език. Това не са научни тайни, но до тях се достига чрез реализацията на един иновативен проект, подкрепен със стабилен изследователски апарат.

Формулираните приноси и получените резултати от дисертационното проучване са лична заслуга на дисертантката. Авторефератът отговаря на изискванията за информативен източник, отразяващ основните резултати от дисертацията, и представя правдиво нейната структура. Известна критика може да се изрази относно графическото оформяне (и на дисертацията), стилистиката на представения в него текст и спорадичното неспазване на книжовноезиковата норма. С оглед на факта обаче, че текстът на дисертационния труд е английският, като е демонстрирано много добро ниво на ползване на езика, забележките към автореферата би следвало да бъдат приети като добронамерени препоръки към един филолог българин.

В заключение, изразявам мнение, че дисертационният труд на Мариана Гоцева съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изискванията на ЗРАСРБ и на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Дисертантката притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения като изследовател англицист и демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното давам своята положителна оценка за проведеното изследване и предлагам на научното жури да **присъдим образователната и научната степен ‘доктор’** (Филология – Германски езици /английски език/) на Мариана Славева Гоцева.

9.07. 2017 г.

доц. д-р Борян Янев